

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 17.3.2016 r.
COM(2016) 151 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie zrównoważonego stosowania produktów biobójczych zgodnie z art. 18
rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 w sprawie
udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych**

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

Spis treści

1.	WPROWADZENIE	3
1.1.	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r.	3
1.2.	Zrównoważone stosowanie	4
1.3.	Cel sprawozdania.....	4
2.	W JAKI SPOSÓB ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE PRODUKTÓW BIOBÓJCZYCH PRZYCZYNIĄ SIĘ DO ZRÓWNOWAŻONEGO STOSOWANIA PRODUKTÓW BIOBÓJCZYCH	5
2.1.	Rozpowszechnianie najlepszych praktyk w celu ograniczenia stosowania produktów biobójczych	5
2.1.1.	Wprowadzanie najlepszych praktyk za pośrednictwem pozwoleń na produkt lub zatwierdzania substancji	5
2.2.	Skuteczne podejścia do monitorowania stosowania produktów biobójczych.....	7
2.3.	Zasady integrowanej ochrony roślin a stosowanie produktów biobójczych – najlepsze praktyki	7
2.3.1.	Kodeksy najlepszych praktyk.....	7
2.3.2.	ANALIZA ZAGROŻEŃ I KRYTYCZNYCH PUNKTÓW KONTROLI.....	8
2.3.3.	Normy i certyfikacja.....	8
2.4.	Zagrożenia stwarzane na szczególnych obszarach, takich jak szkoły, miejsca pracy, przedszkola itp.....	8
2.4.1.	Przegląd sytuacji.....	8
2.4.2.	Rozpowszechnianie informacji	9
2.5.	Znaczenie poprawy działania sprzętu wykorzystywanego do stosowania produktów biobójczych	10
3.	NARZĘDZIA SŁUŻĄCE DO STYMULOWANIA INNOWACJI I PROMOWANIA ZRÓWNOWAŻONEGO STOSOWANIA.....	11
3.1.	Wyłączenie, zastąpienie i ocena porównawcza.....	11
3.2.	Systemy oznakowania	11
3.2.1.	Rozporządzenie w sprawie oznakowania ekologicznego UE	11
3.2.2.	Inicjatywy sektorowe.....	12
3.3.	Najlepsze dostępne techniki w ramach dyrektywy 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych.....	12
4.	WNIOSKI.....	13

1. WPROWADZENIE

1.1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r.

w sprawie produktów biobójczych¹ (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie produktów biobójczych”) reguluje udostępnianie na rynku i stosowanie produktów biobójczych. Rozporządzenie to uchyliło dyrektywę 98/8/WE² (zwaną dalej „dyrektywą w sprawie produktów biobójczych”) i weszło w życie w dniu 1 września 2013 r.

Produkty biobójcze, takie jak środki dezynfekujące, środki do konserwacji drewna, insektycydy, repelenty czy rodentycydy, stanowią rodzinę produktów, które służą zabijaniu lub zwalczaniu szkodliwych lub niepożądanych organizmów (takich jak wirusy, bakterie, grzyby, owady lub kręgowce), które wykazują szkodliwe działanie na środowisko, zwierzęta, ludzi, ich działalność lub produkty, których ludzie używają lub które wytwarzają. Produkty biobójcze są używane na wiele różnych sposobów zarówno przez użytkowników przemysłowych i profesjonalnych, jak i przez ogół społeczeństwa.

Celem rozporządzenia w sprawie produktów biobójczych jest poprawa funkcjonowania rynku wewnętrznego przy zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzi i zwierząt, a także środowiska.

System udzielania pozwoleń na produkty biobójcze opiera się na dwustopniowym podejściu.

Po pierwsze, substancja czynna odpowiadająca za skutek biobójczy musi zostać zatwierdzona na szczeblu UE po przeprowadzeniu oceny jej niebezpiecznych właściwości i możliwych zagrożeń.

Po drugie, na każdy produkt biobójczy musi zostać udzielone pozwolenie na szczeblu unijnym lub krajowym.

Podejście jest jednak odwrotne w przypadku substancji aktywnych, które były już na rynku w momencie wejścia w życie dyrektywy w sprawie produktów biobójczych. W dyrektywie tej określono okres przejściowy w odniesieniu do oceny takich substancji aktywnych, podczas którego produkty biobójcze zawierające te substancje aktywne mogą nadal być wprowadzane na rynek zgodnie z praktyką krajową państw członkowskich.

Należy podkreślić, że pomimo zagrożeń nieodłącznie związanych z ich stosowaniem produkty biobójcze odgrywają istotną rolę w codziennym życiu obywateli UE. Na przykład insektycydy i środki dezynfekujące są niezbędne dla zdrowia publicznego, ponieważ pomagają zwalczać choroby przenoszone przez wektory (takie jak malaria, denga, gorączka chikungunya, gorączka zika), choroby przenoszone przez żywność (takie jak salmonelloza, listerioza) czy zakażenia

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych, tekst mający znaczenie dla EOG, Dz.U. L 167 z 27.6.2012, s. 1–123.

² Dyrektywa 98/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. dotycząca wprowadzania do obrotu produktów biobójczych, Dz.U. L 123 z 24.4.1998, s. 1–63.

szpitalne (np. metycylinoopornymi szczepami *Staphylococcus aureus*). Produkty biobójcze są również powszechnie stosowane w takich materiałach, jak tworzywa sztuczne, farby, tekstylia, drewno itp. w celu ochrony tych materiałów przed zniszczeniem powodowanym przez drobnoustroje, grzyby czy owady.

Sprostanie temu zapotrzebowaniu społecznemu wymaga istotnych nakładów ze strony przedsiębiorstw wprowadzających produkty biobójcze na rynek, w szczególności w celu dostarczenia danych, które są wymagane do wykazania, że ich produkty są bezpieczne i skuteczne.

Jak wskazano powyżej, produkty biobójcze są stosowane w bardzo wielu zróżnicowanych sektorach³. Stwarza to wiele wyzwań, zwłaszcza w zakresie informowania i podnoszenia świadomości użytkowników końcowych i zainteresowanych stron.

1.2. Zrównoważone stosowanie

Zrównoważone stosowanie można w odniesieniu do produktów biobójczych zdefiniować jako cel polegający na zmniejszeniu zagrożeń i wpływu stosowania produktów biobójczych na zdrowie ludzi, zdrowie zwierząt i na środowisko oraz promowanie stosowania integrowanej ochrony roślin oraz alternatywnych podejść lub technik takich jak środki niechemiczne będące alternatywą dla produktów biobójczych.

Należy jednak zauważyć, że produkty biobójcze są również istotnymi narzędziami służącymi do ochrony zdrowia ludzi, zdrowia zwierząt i środowiska oraz że alternatywne środki niechemiczne nie zawsze są skuteczne, praktyczne czy nawet dostępne. Dlatego też strategie zrównoważonego stosowania powinny również zapewnić dalszą dostępność produktów biobójczych, tak aby osiągnąć te cele.

1.3. Cel sprawozdania

Artykuł 18 rozporządzenia w sprawie produktów biobójczych stanowi, że Komisja – na podstawie doświadczeń zdobytych w wyniku stosowania tego rozporządzenia – przedstawia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie dotyczące stopnia, w jakim przedmiotowe rozporządzenie przyczynia się do zrównoważonego stosowania produktów biobójczych. W niniejszym sprawozdaniu rozważa się również konieczność wprowadzenia dodatkowych środków, w szczególności z myślą o użytkownikach profesjonalnych, aby zmniejszyć zagrożenia stwarzane przez produkty biobójcze dla zdrowia ludzi, zdrowia zwierząt oraz dla środowiska.

W tym samym artykule ustanawia się elementy wymagające oceny, które dotyczą:

- rozpowszechniania najlepszych praktyk jako sposobu na ograniczenie stosowania produktów biobójczych do minimum;
- najskuteczniejszych podejść do monitorowania stosowania produktów biobójczych;

³ Rozporządzenie w sprawie produktów biobójczych obejmuje 4 główne grupy produktów biobójczych podzielone na 22 grupy produktowe, których zakres obejmuje środki dezynfekujące do celów utrzymania higieny ludzi, płyny do balsamowania i preparowania, puszkowane środki konserwujące, insektycydy, rodentycydy i produkty przeciwporostowe.

- rozwoju i stosowania zasad integrowanej ochrony roślin w odniesieniu do stosowania produktów biobójczych;
- zagrożeń stwarzanych przez stosowanie produktów biobójczych na szczególnych obszarach takich jak szkoły, miejsca pracy, przedszkola itp. oraz kwestii, czy konieczne są dodatkowe środki, aby sprostać tym zagrożeniom;
- znaczenia poprawy działania sprzętu wykorzystywanego do stosowania produktów biobójczych.

Celem niniejszego sprawozdania jest zatem ocena elementów wymienionych w art. 18 rozporządzenia w sprawie produktów biobójczych (sekcja 2), jak również rozważenie konieczności wprowadzenia dodatkowych środków (sekcja 3).

Niniejsze sprawozdanie opiera się na badaniu wstępnym⁴, które obejmowało dużą grupę przedstawicieli właściwych organów państw członkowskich, sektora oraz organizacji pozarządowych (zwanym dalej „badaniem”).

2. W JAKI SPOSÓB ROZPORZĄDZENIE W SPRAWIE PRODUKTÓW BIOBÓJCZYCH PRZYCZYNIĄ SIĘ DO ZRÓWNOWAŻONEGO STOSOWANIA PRODUKTÓW BIOBÓJCZYCH

Ta sekcja zawiera przegląd wniosków wyciągniętych z badania i pokazuje, w jaki sposób rozporządzenie w sprawie produktów biobójczych przyczynia się lub może się przyczyniać do zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

2.1. Rozpowszechnianie najlepszych praktyk w celu ograniczenia stosowania produktów biobójczych

Najlepsza praktyka to wzorcowe podejście lub wzorcowa metodyka, które są często przedstawiane w wytycznych ukierunkowanych na zmniejszanie zagrożeń i rozpowszechnianie wiedzy technicznej na temat stosowania produktu lub techniki. Z punktu widzenia wdrażania i możliwości stosowania (najlepiej w całej UE) podstawowe znaczenie na etapie opracowywania wytycznych dotyczących najlepszych praktyk ma zaangażowanie zainteresowanych stron. Wytyczne dotyczące najlepszych praktyk odnoszą się głównie do fazy stosowania produktów biobójczych i są narzędziem, które należy wykorzystywać poza procesem udzielania pozwoleń do promowania zrównoważonego stosowania tych produktów.

Jednym z wyzwań związanych z zapewnieniem jednolitego podejścia do zrównoważonego stosowania produktów biobójczych w całej UE jest zagwarantowanie rozpowszechniania najlepszej praktyki i zgodności z zasadami zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

2.1.1. Wprowadzanie najlepszych praktyk za pośrednictwem pozwoleń na produkt lub zatwierdzania substancji

W pozwoleniach na produkt określa się warunki związane z udostępnianiem na rynku i stosowaniem produktów na które zostały udzielone. W

⁴ Analysis of measures geared to the sustainable use of biocidal products, analiza przygotowana przez Milieu Ltd w 2015 r.

szczegółności zawierają one zalecenia dotyczące bezpiecznego stosowania i usuwania produktów biobójczych.

Jednym ze sposobów promowania rozpowszechniania dostępnych wytycznych lub kodeksów najlepszych praktyk jest umieszczenie do nich odniesienia w pozwoleniu na produkt, tak aby instrukcje stosowania produktu wyraźnie się do nich odnosiły. Na przykład w Niemczech pozwolenia na antykoagulujące rodentycydy obejmują prawnie wiążące odniesienie do kodeksu najlepszych praktyk dotyczących stosowania tych produktów przez wyspecjalizowanych i licencjonowanych użytkowników profesjonalnych, który opiera się na istniejących wytycznych sektorowych i unijnych przepisach prawnych⁵. W wariantcie tym oczekuje się jednak od użytkownika końcowego zapoznania się z przedstawionymi zaleceniami i prawidłowego stosowania się do nich.

Jeżeli dostępny jest program certyfikacyjny lub szkoleniowy, można umieścić odniesienie do niego w pozwoleniu. Tego rodzaju podejście jest przyjmowane np. w Zjednoczonym Królestwie w odniesieniu do udzielania pozwoleń na rodentycydy, gdzie zgodność z proponowanym sektorowym programem zarządzania będzie wymagana jako warunek uzyskania pozwolenia na antykoagulujące rodentycydy⁶.

W przypadku środków chroniących przed osadzaniem się brudu wszystkie dotychczas zatwierdzone substancje czynne zawierają zapis, który zobowiązuje osoby udostępniające produkty chroniące przed osadzaniem się brudu na rynku dla użytkowników nieprofesjonalnych do dostarczania tych produktów wraz z odpowiednimi rękawicami.

Jest to przykład obowiązków nałożonych na punkty sprzedaży w celu zapewnienia, aby do użytkownika końcowego docierały nie tylko informacje, ale również środki ochrony indywidualnej. Przykład ten pokazuje, w jaki sposób można nakładać wymogi na podmioty łańcucha dostaw, w szczególności na poziomie detalicznym, w celu rozpowszechniania najlepszych praktyk i promowania zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

Nakładanie takich obowiązków jest możliwe, ponieważ zakres rozporządzenia w sprawie produktów biobójczych obejmuje udostępnianie produktów biobójczych (tj. od pierwszej dostawy do punktu zastosowania) oraz ponieważ substancje czynne są zatwierdzane w drodze rozporządzeń wykonawczych, tj. środków o zakresie ogólnym umożliwiających przyjmowanie przepisów ukierunkowanych na łańcuch dostaw.

Za pośrednictwem zatwierdzenia substancji można by na przykład wprowadzić zakazy sprzedaży poza rynkiem regulowanym lub sprzedaży przez internet produktów biobójczych zawierających substancje czynne spełniające kryteria wyłączenia, ale zatwierdzonych i objętych pozwoleniem na podstawie odstępstwa przewidzianego w art. 5 ust. 2 rozporządzenia w

⁵ http://www.baua.de/de/Chemikaliengesetz-Biozidverfahren/Biozide/pdf/Allgemeine-Kriterien-Version1-3-englisch.pdf?__blob=publicationFile&v=2

⁶ Program zarządzania antykoagulującymi rodentycydami drugiej generacji (ang. *Second Generation Anticoagulant Rodenticide – SGAR*).

sprawie produktów biobójczych. Dodatkowo w odniesieniu do takich produktów biobójczych można rozważyć ograniczenie dystrybucji i sprzedaży do odpowiednio wykwalifikowanych profesjonalistów.

2.2. Skuteczne podejścia do monitorowania stosowania produktów biobójczych

Badanie pokazało, że obecnie państwa członkowskie gromadzą bardzo mało informacji na temat stosowania produktów biobójczych.

Na szczeblu unijnym nie istnieje aktualnie specjalny system monitorowania danych dotyczących rocznej sprzedaży produktów biobójczych. W przyszłości rejestr produktów biobójczych (R4BP) obsługiwany przez Europejską Agencję Chemikaliów może zawierać narzędzie umożliwiające gromadzenie takich danych⁷.

Ważne jest jednak, aby wyraźnie określić, jaki byłby wymagany zakres i cel gromadzenia takich informacji oraz w jaki sposób mogłoby się ono przyczynić do osiągnięcia celów rozporządzenia w sprawie produktów biobójczych, w tym do zapewnienia zrównoważonego stosowania.

2.3. Zasady integrowanej ochrony roślin a stosowanie produktów biobójczych – najlepsze praktyki

Badanie ujawniło, że stowarzyszenia sektorowe lub państwa członkowskie opracowały już szereg dokumentów z najlepszymi praktykami odnoszącymi się do poszczególnych grup produktowych.

2.3.1. Kodeksy najlepszych praktyk

Sektor może opracowywać wytyczne lub kodeksy najlepszych praktyk w celu promowania zrównoważonego stosowania produktów biobójczych na podstawie zasad integrowanej ochrony roślin.

W tym zakresie warto wspomnieć o „Wytycznych dotyczących najlepszej praktyki w stosowaniu przynęt gryzoniobójczych jako produktów biobójczych w Unii Europejskiej”⁸, przygotowanych przez europejski sektor produktów biobójczych. W wytycznych tych opisano czynności, jakie należy podjąć przed zastosowaniem rodentycydów, w trakcie oraz po zakończeniu ich stosowania, udzielono praktycznych wskazówek, którymi należy się kierować w wielu różnych sytuacjach związanych ze stosowaniem rodentycydów, opisano, w jaki sposób należy monitorować występowanie gryzoni bez ciągłego stosowania przynęt gryzoniobójczych, oraz omówiono środki alternatywne wobec rodentycydów. Wytyczne zawierają również porady dotyczące tego, gdzie można uzyskać informacje na temat odporności na antykoagulanty i w jaki sposób najlepiej nią zarządzać.

⁷ <http://echa.europa.eu/support/dossier-submission-tools/r4bp>

⁸ <http://www.rrac.info/content/uploads/CEFIC-EBPF-RWG-Guideline-Best-Practice-for-Rodenticide-Use-FINAL-S-.pdf>

2.3.2. ANALIZA ZAGROŻEŃ I KRYTYCZNYCH PUNKTÓW KONTROLI

Stosowanie zasad analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli jest obowiązkowe dla podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa spożywcze⁹. Podobnie podmioty działające na rynku pasz, którzy prowadzą określone operacje, muszą stosować procedury oparte na zasadach analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli¹⁰.

W szczególności w odniesieniu do środków dezynfekujących analiza zagrożeń i krytycznych punktów kontroli jest podejściem zapobiegawczym (obejmującym monitorowanie potencjalnych zagrożeń), które – w przypadku prawidłowego stosowania – zapewnia należyte zarządzanie higieną, co może również pomóc w stosowaniu środków dezynfekujących zgodnie z zasadami zrównoważonego stosowania.

Ponadto analiza zagrożeń i krytycznych punktów kontroli wraz ze specjalnymi kodeksami i wytycznymi opracowanymi w tych sektorach reguluje kwestie dezynfekcji, zwalczania szkodników oraz szkoleń dla podmiotów.

2.3.3. Normy i certyfikacja

Opracowywanie norm w połączeniu z procesem certyfikacji może również służyć zapewnianiu właściwego i zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

Niedawno przyjęta norma europejska (EN 16636)¹¹ stanowi dobry przykład tego, co można osiągnąć.

Zgodność z normą EN 16636 umożliwi dostawcom usług z zakresu ochrony przed szkodnikami wykazanie, że posiadają oni kompetencje i wiedzę specjalistyczną niezbędne do świadczenia usług z zakresu ochrony przed szkodnikami, że posiadają system zarządzania w celu zapewnienia spójnego poziomu jakości oraz że systematycznie minimalizują zagrożenia dla klientów i ogółu społeczeństwa, jak również ryzyko potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko i dobrostan zwierząt.

Tego rodzaju inicjatywy bezpośrednio przyczyniają się do zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

2.4. Zagrożenia stwarzane na szczególnych obszarach, takich jak szkoły, miejsca pracy, przedszkola itp.

2.4.1. Przegląd sytuacji

W oparciu o analizę większości substancji czynnych, które zostały dotychczas zatwierdzone na podstawie rozporządzenia w sprawie produktów

⁹ Rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych, Dz.U. L 139 z 30.4.2004, s. 1–54.

¹⁰ Rozporządzenie (WE) nr 183/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 stycznia 2005 r. ustanawiające wymagania dotyczące higieny pasz, Dz.U. L 35 z 8.2.2005, s. 1.

¹¹ Europejska norma dotycząca usług z zakresu ochrony przed szkodnikami (EN 16636) – CEN, Europejski Komitet Normalizacyjny.

biobójczych (środków do konserwacji drewna, insektycydów, repelentów oraz atraktantów i produktów przeciwporostowych), w badaniu stwierdzono, że nie zgłoszono żadnego szczególnego ryzyka oraz że środki ograniczania ryzyka ustanowione w szczegółowych warunkach pozwolenia na produkt wystarczająco obejmują zagrożenia powstające na etapie stosowania tych produktów biobójczych.

W odniesieniu do pozostałych grup produktowych, które są wprowadzane na rynek zgodnie z przepisami krajowymi, nie zgłoszono żadnego szczególnego ryzyka.

Należy również zauważyć, że w art. 17 ust. 5 rozporządzenia w sprawie produktów biobójczych nakłada się na państwa członkowskie wymóg podejmowania środków w celu udzielania społeczeństwu odpowiednich informacji o korzyściach i ryzyku związanych z produktami biobójczymi oraz o sposobach ograniczenia stosowania tych produktów do minimum. W badaniu uznano znaczenie takich informacji, zwłaszcza w przypadku zastosowań na obszarach, na których osoby z grup wrażliwych, takie jak dzieci, mogą być narażone na działanie produktów biobójczych.

Jeżeli chodzi o ryzyko dla wody lub wód podziemnych, w badaniu zachęcono państwa członkowskie do korzystania z informacji dostępnych w ramach innych systemów monitorowania, takich jak monitorowanie substancji priorytetowych i zanieczyszczeń specyficznych dla dorzeczy zgodnie z ramową dyrektywą wodną, które mogą zawierać przydatne informacje na temat szczególnego ryzyka dla środowiska wodnego stwarzanego przez produkty biobójcze. W tym kontekście opracowano mechanizm „listy zagrożeń”¹² w celu zapewnienia ukierunkowanego, ogólnounijnego monitorowania substancji, które mogą wzbudzać obawy (w tym nowych substancji zanieczyszczających), aby wesprzeć proces określania priorytetów na potrzeby przyszłych przeglądów wykazu substancji priorytetowych.

Ponadto „informacyjna platforma na rzecz monitorowania substancji chemicznych” (ang. *Information Platform for Chemical Monitoring, IPCheM*)¹³, zaprojektowana i wdrożona przez Komisję, stanowi pojedynczy punkt dostępu do zbiorów danych z monitorowania substancji chemicznych zarządzanych przez organy Komisji Europejskiej, państwa członkowskie, organizacje międzynarodowe i krajowe oraz badaczy i udostępnionych takim podmiotom.

2.4.2. Rozpowszechnianie informacji

Jak stwierdzono powyżej, szkolenia i wymiana informacji mają podstawowe znaczenie dla zapewnienia prawidłowego stosowania środków ograniczania ryzyka w celu ochrony szczególnych obszarów.

Dlatego też, gdyby miały być wymagane dalsze środki w celu zapewnienia prawidłowego stosowania środków ograniczania ryzyka, mogą one być w

¹² Art. 8b dyrektywy 2013/39/UE zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE, decyzja Komisji (UE) 2015/495.

¹³ <https://ipchem.jrc.ec.europa.eu/RDSIdiscovery/ipchem/index.html>

dużej mierze powiązane ze środkami służącymi zwiększaniu rozpowszechniania informacji wśród użytkowników końcowych oraz podwyższania jakości kształcenia i szkoleń.

W ramach szkoleń i rozpowszechnianych informacji należy również odnieść się do tego, w jaki sposób unikać niepotrzebnych zastosowań i używać możliwych alternatywnych środków niechemicznych.

W tym zakresie państwa członkowskie (takie jak Belgia¹⁴ czy Dania¹⁵) poczyniły już zauważalne, a nawet kreatywne wysiłki w celu poinformowania ogółu społeczeństwa o zasadach zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

2.5. Znaczenie poprawy działania sprzętu wykorzystywanego do stosowania produktów biobójczych

Należy zauważyć, że wiele produktów biobójczych – w szczególności tych przeznaczonych do stosowania przez ogół społeczeństwa – stosuje się bez użycia żadnego sprzętu bądź używany sprzęt sprowadza się głównie do takich przedmiotów jak rękawice i inne środki ochrony indywidualnej, które są już uregulowane dyrektywą 89/686/EWG¹⁶.

Dlatego też – gdy stosowany jest specjalny sprzęt, głównie w sektorze przemysłu lub usług – w dużej mierze jest on zaprojektowany z myślą o minimalizowaniu narażenia (np. zautomatyzowane systemy impregnacji drewna) oraz uniknięcia nadmiernego dozowania (np. skalibrowane dozowanie puszkowanych środków konserwujących, kalibracja opryskiwaczy do farb przeciwpiorostowych), i uznaje się go za odpowiedni.

Ponadto, gdyby pożądanym było wprowadzenie określonych ograniczeń lub wymogów, można byłoby je zapewnić dla każdego przypadku z osobna przez włączenie szczegółowych warunków do zatwierdzenia substancji lub pozwolenia na produkt.

Co więcej, nawet jeżeli używanie odpowiedniego sprzętu dozującego jest istotnym czynnikiem w stosowaniu niektórych produktów biobójczych, istnieją inne czynniki, które także wymagają uwzględnienia w celu zminimalizowania narażenia, takie jak wybór odpowiedniego produktu, ustalenie warunków pogodowych, poziom zarażenia itp. Ponownie dowodzi to znaczenia instrukcji prawidłowego stosowania dostosowanych do każdego rodzaju produktu dostępnego dla użytkowników.

¹⁴ http://www.belgium.be/fr/publications/publ_ongewenste-gasten-in-huis-of-tuin.jsp

¹⁵ <http://www.hverdagsgifte.dk/>

¹⁶ Dyrektywa Rady 89/686/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do wyposażenia ochrony osobistej, Dz.U. L 399 z 27.9.1976, s. 1989.

3. NARZĘDZIA SŁUŻĄCE DO STYMULOWANIA INNOWACJI I PROMOWANIA ZRÓWNOWAŻONEGO STOSOWANIA

Rozważono inne narzędzia lub działania, które można byłoby wykorzystać do stymulowania innowacji i opracowywania nowych produktów o lepszym profilu.

3.1. Wyłączenie, zastąpienie i ocena porównawcza

Rozporządzenie w sprawie produktów biobójczych oraz kryteria wyłączenia i zastąpienia substancji czynnych i ocena porównawcza produktów biobójczych zawierających substancje czynne kwalifikujące się do zastąpienia stanowią bardzo potężne mechanizmy stopniowego wycofywania ze stosowania substancji wzbudzających duże i szczególnie duże obawy. Ponadto tworzą one zachęty do opracowywania lepszych środków alternatywnych.

Wspomniane mechanizmy nie osiągnęły jeszcze swojego pełnego potencjału, ponieważ nadal trwa ocena wielu substancji czynnych i w odniesieniu do wielu produktów biobójczych nie udzielono jeszcze pozwolenia. Oczekuje się jednak, że mechanizmy te w znacznym stopniu przyczynią się do zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

3.2. Systemy oznakowania

W ramach badania przeanalizowano sposoby łatwego i widocznego oznakowania produktów biobójczych, które miałyby mniejszy wpływ na zdrowie ludzi, zdrowie zwierząt i na środowisko, tak aby pomóc użytkownikom końcowym w dokonywaniu świadomych wyborów, lecz także aby zapewnić takim produktom przewagę w stosunku do produktów konkurencyjnych i stworzyć tym samym wyraźną zachętę dla sektora do opracowywania lepszych produktów.

Badanie obejmowało przede wszystkim analizę kwestii, czy istniejące systemy oznakowania ekologicznego (takie jak oznakowanie ekologiczne UE oraz oznakowania Błękitny Anioł czy Nordycki Łabędź) mogłyby zostać wykorzystane do tego celu oraz czy stowarzyszenia sektorowe lub indywidualne przedsiębiorstwa opracowały (dobrowolne) systemy, które mogłyby być źródłem inspiracji.

3.2.1. Rozporządzenie w sprawie oznakowania ekologicznego UE

Celem rozporządzenia (WE) nr 66/2010¹⁷ (zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie oznakowania ekologicznego”) jest zapewnienie dobrowolnego programu przyznawania oznakowania ekologicznego UE, aby pomóc konsumentom w identyfikowaniu produktów i usług, które wywierają ograniczony wpływ na środowisko w ciągu całego cyklu życia od wydobycia surowca do wyprodukowania, zastosowania i usunięcia.

Badanie pokazało jednak, że produkty biobójcze nie są postrzegane jako zrównoważone ani kwalifikujące się do programu ze względu na ich

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 66/2010 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie oznakowania ekologicznego UE, Dz.U. L 27/1 z 30.1.2010.

nieodłączne właściwości oraz ich główny cel, jakim jest zwalczanie niepożądanych organizmów.

Jako trudność wskazano również dużą różnorodność produktów biobójczych i licznych sektorów stosowania, ponieważ kryteria oznakowania ekologicznego UE są opracowywane odrębnie dla poszczególnych produktów.

Co więcej, oznakowanie ekologiczne UE promuje dostępne środki alternatywne wobec produktów biobójczych, takie jak materiały wolne od produktów biobójczych jako alternatywę wobec materiałów zaimpregnowanych w sposób konwencjonalny.

3.2.2. Inicjatywy sektorowe

Sektor lub stowarzyszenia sektorowe podjęły kilka inicjatyw w celu promowania zrównoważonych praktyk lub podkreślenia ekologicznych właściwości swoich produktów.

Nawet jeżeli inicjatywy te są ograniczone do indywidualnych przedsiębiorstw, często w ramach ich zarządzania produktami lub strategii marketingowej, dowodzą one, że przedsiębiorstwa mogą podejmować środki w celu ograniczenia wpływu produktów biobójczych na środowisko.

Ponadto zapewniają one przydatne elementy, które mogłyby być powszechniej stosowane w celu stymulowania innowacji lub opracowywania nowych produktów o lepszym profilu, jeżeli chodzi o wpływ na zdrowie ludzi, zdrowie zwierząt i na środowisko, oraz w ujęciu bardziej ogólnym przyczyniają się do zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

3.3. Najlepsze dostępne techniki w ramach dyrektywy 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych¹⁸

Na poziomie UE opracowywanie i przegląd „dokumentów referencyjnych dotyczących najlepszych dostępnych technik” (BREF)^{19,20} w ramach dyrektywy 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych mogą zapewnić możliwość określania i promowania najlepszych praktyk w zakresie zrównoważonego stosowania produktów biobójczych w kontekście produkcji przemysłowej.

Za pośrednictwem takich dokumentów referencyjnych dotyczących najlepszych dostępnych technik zachęca się do stosowania mniejszej liczby substancji stwarzających zagrożenie, a niektóre z nich, bezpośrednio lub pośrednio, regulują kwestię stosowania produktów biobójczych w określonych sektorach przemysłowych.

¹⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (wersja przekształcona), Dz.U. L 334 z 17.12.2010.

¹⁹ Art. 13 ust. 1 dyrektywy w sprawie emisji przemysłowych (2010/75/UE).

²⁰ <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>

4. WNIOSKI

Jak określono we wprowadzeniu, rozporządzenie w sprawie produktów biobójczych jest w pełni stosowane dopiero od dnia 1 września 2013 r. Oznacza to, że dotychczas zdobyto ograniczone doświadczenie w odniesieniu do obecnie obowiązujących przepisów.

Ponadto zatwierdzenie substancji, pozwolenie na produkt, ocena porównawcza produktów biobójczych zawierających substancje kwalifikujące się do zastąpienia w celu ich stopniowego wycofania ze stosowania są już istotnymi elementami przyczyniającymi się do osiągnięcia celu polegającego na promowaniu zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

Dlatego też ukończenie trwającej oceny wszystkich substancji aktywnych, które były już na rynku w momencie wejścia w życie dyrektywy w sprawie produktów biobójczych, oraz udzielenie pozwoleń na produkty biobójcze zawierające te substancje aktywne powinno być pierwszym i głównym priorytetem służącym promowaniu zrównoważonego stosowania produktów biobójczych.

Państwa członkowskie oraz przemysł muszą więc skoncentrować swoje wysiłki i zasoby na zatwierdzaniu substancji i udzielaniu pozwoleń na produkty.

Ponadto państwa członkowskie będą musiały zainwestować dodatkowe środki na działania w zakresie egzekwowania przepisów w celu zapewnienia, by żadne produkty nie były nielegalnie wprowadzane na ich rynek, a produkty biobójcze były prawidłowo etykietowane.

W odniesieniu do możliwych środków dodatkowych służących zmniejszeniu zagrożeń stwarzanych przez produkty biobójcze dla zdrowia ludzi, zdrowia zwierząt i dla środowiska w badaniu stwierdzono, że zagrożenia są już odpowiednio zniwelowane poprzez środki nakładane za pośrednictwem warunków zatwierdzenia substancji czynnych czy pozwolenia na produkty biobójcze.

Przed wszystkim w odniesieniu do użytkowników profesjonalnych w badaniu stwierdzono, że środki kontroli stosowane w ramach unijnych przepisów w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa pracowników oraz przepisów w zakresie substancji chemicznych w połączeniu ze środkami ograniczania ryzyka określonymi na etapie udzielania pozwolenia na produkt biobójczy są wystarczające – jeżeli się ich przestrzega – do zniwelowania ryzyka wynikającego z narażenia.

Ponadto wydaje się, że – ze względu na bardzo zróżnicowany charakter produktów biobójczych i różnorodność zastosowań – niewłaściwe jest po prostu rozszerzenie zakresu dyrektywy ramowej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów na produkty biobójcze. Podstawowe cele tej dyrektywy w odniesieniu do produktów biobójczych można natomiast osiągnąć za pośrednictwem różnych środków i bardziej ukierunkowanych działań. Z tych samych względów wydaje się, że rozszerzenie zakresu dyrektywy w sprawie maszyn na produkty biobójcze jest również niewłaściwe.

W odniesieniu do środków i ukierunkowanych działań prawidłowe, bezpieczne i zrównoważone stosowanie produktów biobójczych wymaga dostępności i efektywnego rozpowszechniania odpowiednich wytycznych lub informacji, niezależnie od tego, czy takie zastosowanie ma miejsce w kontekście profesjonalnym czy innym.

W przypadku zastosowania przemysłowego wytyczne dotyczące najlepszych praktyk w zakresie stosowania produktów biobójczych należy włączać – w stosownych przypadkach – na etapie opracowywania dokumentów referencyjnych dotyczących najlepszych dostępnych technik.

W przypadku zastosowania profesjonalnego opracowywanie wytycznych, organizowanie szkoleń i certyfikacja użytkowników w zakresie stosowania najlepszych praktyk idą ze sobą w parze.

W przypadku stosowania nieprofesjonalnego należy położyć nacisk na zapisy umieszczane w pozwoleniu i oznakowanie produktu. Rozwiązania techniczne, takie jak inteligentne etykiety czy kody QR zapewniające łącze do strony internetowej posiadacza pozwolenia, mogą być pomocne dla użytkowników, ponieważ umożliwiają zapoznanie się z właściwościami danego produktu i instrukcjami stosowania.

Podsumowując, Komisja będzie realizowała następujące działania i zachęca do tego samego państwa członkowskie:

- ukierunkowanie i zwiększenie wysiłków w zakresie realizacji programu przeglądu istniejących substancji czynnych w celu zapewnienia jego ukończenia najpóźniej do końca 2024 r.;
- zapewnienie, aby po zatwierdzeniu substancji czynnych w ciągu trzech lat udzielono pozwoleń na produkty bądź zmieniono lub anulowano takie pozwolenia;
- zainwestowanie dodatkowych zasobów w działania w zakresie egzekwowania przepisów;
- korzystanie z dostępnych instrumentów prawnych, w szczególności przez uważne monitorowanie zmian dokumentów referencyjnych dotyczących najlepszych dostępnych technik, które mogą mieć znaczenie dla produktów biobójczych stosowanych w procesach przemysłowych;
- zachęcanie do organizowania kampanii informacyjnych i podnoszących świadomość w celu zwiększania wiedzy użytkowników końcowych za pośrednictwem stron internetowych, ulotek rozdawanych w miejscu sprzedaży lub filmików wyświetlanych w miejscu sprzedaży, kodów QR na produktach biobójczych itp.;
- zachęcanie do opracowywania i wdrażania norm (np. w ramach CEN), które mogą przyczynić się do zrównoważonego stosowania produktów biobójczych;
- popieranie inicjatyw badawczych poświęconych zrównoważonemu stosowaniu produktów biobójczych i środkom alternatywnym wobec produktów biobójczych.